

öpmüş ve “İşte bu eller Allah’ın sevdiği ellerdir.” Buyurmuştur. (DİA İlmihali, II, 409) Bu hadislerde övgüyle sözü edilen çalışmayı, sadece tarlada, bağ ve bahçede bedenen çalışma şeklinde algılamamak lazım. Bu emeği gerek beden gerekse zihin gücüne dayalı olarak sarf edilen her türlü emek ve çalışma şeklinde anlamak gerekir. İslam helal lokma kazanma uğruna verilen emeği, akitilan alın terini kutsal olarak kabul etmiştir. Kur’an-ı Kerim’de:
لِّلرِّجَالِنَصِيبٌ
مِّمَّا
اكْتَسَبُواْ
وَلِلنِّسَاُ
69; نَصِيبٌ
مِّمَّا
اكْتَسَبُواْ
“Erkekler hak ettiklerinden bir pay vardır. Kadınlara da kendi kazandıklarından bir pay vardır.” (Nisa, 4/32) denilerek emeğin önemi vurgulanmaktadır.
Kur’an’in bir başka ayetinde de: وَأَن
لَّيْسَ
لِلْإِنسَانِ
16; إِلَّا مَا
سَعَى “İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” (Necm, 53/39) buyrulmuştur. Bu ayette esasen ahirette her kesin dünyada yaptığından karşılığını göreceğini ifade etmekte ise de aynı kuralın dünyevi çalışmalar hakkında da geçerli olduğu sonucu çıkarmak zor olmasa gerek. Söz konusu bu ayetlerden ve hadislerden anlaşıldığı gibi kişinin yiyeceği ve dolayısıyla aile fertlerine yedireceği en hayırlı ve helal lokma emek ve alın teri ile kazandığı lokmadır. Allah’ın bizden istediği ve rızasına uygun olan kazanç ta budur ki
Peygamber efendimiz: ‘انْ
يَأخَذَ
أحَدُكُمْ
أحْبُلَهُ
ثُمَّ يَأتِى
الْجَبَلَ
فَيَأتِى
بِحُزْمَةٍ
مِنْ حَطَبٍ
عَلى
ظَهْرِهِ
فَيَبِيعُهَا، خَيْرٌ لَهُ
مَنْ اَنْ
يَسْألَ
النَّاسَ،
أعْطُوهُ أوْ
مَنَعُوهُ “Muhakkak sizden birinizin sırtında odun toplaması, her hangi bir kimseden dilemnesinden hayırlıdır.” (Buhari, Bûyû, 15) demek suretiyle buna işaret etmektedir. Dinimiz emeği,

çalışmayı, alın teri akıtmayı kutsal kabul ettiği gibi bunu aynı zamanda ibadet olarak kabul etmiştir. Nitekim Peygamber’in de hazır bulunduğu bir yerde güçlü-kuvvetli birisi erkenden kalmış elinde kazma kürek çalışıyordu. Ashaptan bazıları: “Ya Resulallah&nbs; ne olurdu şu genç burada sohbette bulunsa da Allah yolunda mesai sarf etmiş olsa dediler. Resulullah bunun üzerine şöyle buyurdu: “Böyle söylemeyin, eğer bu genç insanlara el açmamak, onlardan müstağrı olmak, çoluk-çocuğunun nafakasını kazanmak için çalışıyorsa Allah yolundadır. Yaşı ve zayıf düşmüş anne ve babasına yardımcı olmak, onların ihtiyaççlarını gidermek için çalışıyorsa Allah yolundadır.” (Beyhaki, Sünen, VII, 479) Sevgili Peygamberimizden nakledilen bu hadis-i şerif İslam’ın ve de İslam peygamberinin emeğe, alın terine, helal lokma ve kazancına ne kadar önem verdiğini, tembelliği, gücü olduğu halde başkalarına muhtaç bir şekilde el açip dilenmeyi, tasvip etmediğini en çarpıcı örneklerinden bir tanesidir. “Ensardan biri Peygambere gelip kendisinden dilendi. Peygamber efendimiz o kişiye: “Evinde bir şey yok mudur? Diye sordu. Adam: “Evet bir hasır ve bir de su kabımız vardır. dedi. Resulullah: “Git onları bana getir.” Dedi. Onları getirince iki dirheme satmış. Dirhemleri de adama vererek dedi ki: “Bir dirhemle çocuklarına yiyecek al, diğer dirhemle de bir balta satın al ve bana getir.” Adam baltayı getirince peygamber baltaya bir sap taktiktan sonra adama: “Al götür onunla odun kes sat, geçimiňi sağla, seni on beş güne kadar görmeyeyim.” Buyurdu. Adam da gidip odunculuk yapmaya başladı ve peygamberin yanına on dirhem kazanmış olarak döndü. Peygamber&nbs; efendimiz adama “Bu senin için, yüzünde dilencilik lekesi olduğu halde yanımıza gelmekten daha iyidir.” (İbn Mace, Ticaret, 25) buyurdular. Buna göre her Müslümana yakışan ve kendisinden beklenen meşru yollardan emek sarf ederek, alın terini akıtarak mal mülk kazanarak geçimiňi sağlayarak kimseye muhtaç olmamasıdır. Bu durum hem bir ibadet hem&nbs; de onurlu davranış ve yaşam şeklidir aynı zamanda. Fakat İslam bu çalışmaya, emeğe, alın terine dayanan kazanıma bir çerçeve koymuş onu da Hz. Peygamber şu hadisinde ifade etmektedir.

مَنْ بَاتَ
كَّ مِنْ
عَمَلِهِ
بَاتَ
مَغْفُورًا
لَهُ "Kim günlük çalışma sebebiyle geceyi yorgun geçirmişse, Allah'ın mağfireetine ermiş olarak sabahlar." (İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:6/401.) Yine bir başka hadiste “Helalinden kazanan kimse Allah’in sevgili kuludur.” (Acluni, Keşfü’l-Hafa, I, 349) Yani Hz. Peygamberin ifadesi ile bu çerçeve helal kazanç ile doldurulacak, haram kazanç ve lokmadan uzak durulacaktır.

Çünkü İslâm dini, çalışmaya olduğu kadar, helal ve meşru yoldan gelir temin etmeye de büyük önem vermektedir. Nasıl ki mal mülk sahibi olmanın tek yolu çalışmaksa aynı şekilde helal kazancın yegane yolu da yine helal yoldan çalışmaktadır. Gerek Kur’an ayetlerinde gerekse Sevgili Peygamberimizin hadislerinde, inanan insanlar, helal yoldan ve alın teri ile kazanmaları teşvik edilmiş, helal ve temiz olan şeylerden yiyp-içmeleri ilgili ayet ve hadislerde şöyle tavsiye edilmiştir:

يَا أَيُّهَا
النَّاسُ

كُلُواْ
 مِمَّا فِي
 الأَرْضِ
 حَلاَلاً
 طَيِّباً
 وَلاَ
 تَتَّبِعُواْ خُطُوَاتِ
 الشَّيْطَانِ إِنَّهُ
 لَكُمْ
 عَدُوٌّ “Ey insanlar!
Yeryüzünde bulunanların helâl ve temiz olanlarından yeyin, şeytanın peşine düşmeyin; zira şeytan sizin açık bir düşmanınızdır.” (Bakara, 2/168)
يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ
 آمَنُواْ لاَ
 تُحَرِّمُواْ طَيِّبَاتِ
 مَا أَحَلَّ
 اللّهُ
 لَكُمْ وَلاَ
 تَعْتَدُواْ
 إِنَّ اللّهَ
 لاَ يُحِبُّ
 الْمُعْتَدِينَ
 وَكُلُواْ
 مِمَّا
 رَزَقَكُمُ
 اللّهُ
 حَلاَلاً
 طَيِّبًا
 وَاتَّقُواْ
 اللّهَ
 الَّذِيَ
 أَنتُم بِهِ
 مُؤْمِنُونَ “Ey inananlar, Allâh'in size helâl kıldığı güzel ve temiz şeyleri harâm etmeyin, sınırı aşmayın. Çünkü Allâh, sınırı aşanları sevmez. Allah'ın size helâl ve temiz olarak verdiği rızıklardan yeyin ve kendisine iman etmiş olduğunuz Allah'tan korkun.” (Maide, 5/87-88) Görüldüğü gibi ayetlerde, Allah’ın yaratmış olduğu rızıkların helal ve temiz olanlarından yenilip içilmesi, haram yoldan kazanıp yenilmesi ve şeytana uyulması yasaklanmıştır. Hz. Peygamber de Zekeriya’nın marangoz olduğuna, Davud’un da el emeğiyle geçindiğine deðindikten sonra alın teri helal yoldan rızık temin etmenin kıymetine işaretle öyle buyurmuştur:
 مَا أَكَلَ

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler